

Izhaja vsak četrtek
in večja s poštnino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom
s celo leto 3 gld. — kr.
„ pol leta 1 „ 60 „
„ četrť leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravnitvju v škofijsk.
poslojpu (Bischofshof.)
Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamezne liste

prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopisi
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo. —

Za oznanila se pla-
čuje od navadne vrsti-
ce, če se natisne en-
krat 8 kr., dvakrat 12
kr., trikrat 16 kr.

Trije cesarji.

Krščanskim narodom evropskim zapovedujejo sedaj 3 cesarji. Vsak pa je posebnega verospoznavanja. Naš svitli cesar Franc Jožef I. so katoličan, nemški cesar Vilhelm I. luteran, ruski car Aleksander II. pa od pravoslavne ali razkolniške cerkve, ki je skoro v vsem katoliške podobna, samo da ni zedinjena z najvišjim pastirjem, naslednikom sv. Petra, rimskim papežem. Ti trije najmočnejši vladarji, ne samo v Evropi, ampak na celem svetu, so predlanjskim sklenoli med seboj neko zvezo, čije namen sprva ljudje niso prav zavedeli; ali sedaj ga nam kažejo dogodki na turškem bojišču dovolj jasno. Mogočni vladarji so se porazumili zastran Turčije, Rus je začel boj, Turk je pa ostal osamljen, brez pričakovane pomoči od Angležev in brez uresničenja svojih želj, vsled katerih je mislil, da se bodo evropske vlade zopet z njim proti Rusiji zvezale in ga pogina rešile tako, kakor l. 1854. Angleži so sicer sedaj ravno tako, kakor takrat, pripravljani veliko milijonov denarja darovati in mnogo tisoč ljudi žrtvovati Turčiji v pomoč, vendar sami se ne upajo iti v boj; radi bi imeli nekaj zaveznikov, najrajše Avstrijo, Nemčijo ali Francosko. Da se to ni zgodilo, zabranila je zveza treh cesarjev, ki so sklenoli turškim kristijanom vsekako pomagati. Francozi še vedno trepečejo pred Bismarkom in se torej nikder nečejo v tuje reči vtikati, kakor so poprej imeli navado. Italijanski kralj je prijatelj Bismarkov. Trije cesarji so zedinjeni gledé Turčije in tako Anglež jezen sem in tje tava nevedoč, kaj bi počel. Do sedaj je zapstoj Avstriji kazal bliščeče kupe svojih cekinov in jo vabil v boj zoper Rusa; tudi njegovo žuganje z brodovjem in z indijsko vojsko, katero je ta babač že par krat na papirju poslal v Bolgarijo in Armenijo, ni zdalo nič ter nikogar prestrašilo, najmanje Rusov. Lagodni Angleži, čeravno zviti lisjaki, so v sitni zadregi. Predlanjskim so povabilo 3 cesarjev k vzajemnemu postopanju zoper Turčijo ošabno zavrgli, lani Turka z skrivno podporo niso obranili, letos pa

bodo težko kaj dobili in vlovili, kakor že dolgo želijo. Dolgo se jim namreč sline cedijo po Egiptu, po sueškem kanalu, po Carigradu in tamošnji morski ožini, da bi ruskim ladijam in kupčiji pot med svet zaprli. Egipta v angleških rokah ne trpijo ne Grki, ne Italijani, ne Francozi in tudi Avstriji bi to bilo na škodo, ker bi sicer angleške ladje našim še bolj zaslužek in napredovanje krčile. Če se torej Angleži vendarle polastijo gori omenjenih dežel in mest in začnejo očiten boj zoper Ruse, potem se je bati velikanske, svetovne vojske. In v tem slučaju je za Avstrijo zopet najboljša, če se trdno drži tricesarske zveze. To priznavajo sedaj celó magjarski listi, veleči, da bi se Avstrija strahovito bila zmotila, ako bi bila lani zapustila zvezo 3 cesarjev in se zvezala z Angleži, na katera se nikoli prav zanesti ni. No, tukaj zopet vidimo, kako prav avstrijsko politiko smo Slovani in sploh konservativci lani zagovarjali in pisali zoper nemške in magjarske turkoljube, ki so nas zavolj Turka v boj proti Rusiji ščuvali. Hvala Bogu, da se to ni zgodilo, sicer bi sedaj strašen boj razsajal zoper nas od 3 strani: od Rusije, Nemčije in Italije. Nam minister Andrassy ni priljubljena oseba, ali v tem mu radi priznavamo njegovo lanjsko politiko, da je, vkljub magjarskemu in nemškemu trušu za Turka, zvest ostal tricesarske zvezi! Avstriji je obranil mir in njo okovaril gotovo velike nevarnosti. Dobro si je torej zaslužil največjo odlikovanje, katero naš cesar zvestim služebnikom delivajo. Podarili so mu na novega leta den red zlatega runa, — goldenes Vlies — ki se oddaje le najvišjim vladarjem in avstrijskim nadvojvodom, sicer pa le redkim osebam!

Gospodarske stvari.

O gospodarskih računih.

II. Skoro vsaka razumnejša in varčna gospodinja v gosposkih hišah piše tak zapisnik o svojih stroških. Od moža dobi ob mesecu za „kuhinjo“ in

druge male potrebščine gotov znesek, a ona vse zapisuje dan za dnevom, za kaj je po možu težko zaslužen in od njega dobljen denar porabila. V tako gospodinjino ima on svoje zaupanje in vesel jej prepusti, ako si je česa prigospodinjila. Naše kmetske gospodinjice sicer ne dobivajo ob mesecih takovih zneskov od svojih mož, toda navada je pri kmetih ta, da nekatere pridelke one prodajajo, n. pr. maslo, mleko, jajca, kuretino, zelenjavo, in da za skupljeni denar zopet česa za-se in otroke kupujejo. Tudi njim bi torej svetoval, da bi imele vsaj malo knjižico, kamor bi dohodke in svoje stroške zapisovale. Nad takim zapisnikom, zlasti ako je natančen v oddelkih „dohodki in stroški“, imela bi gospodinja in gospodar veliko veselje, a še večjo korist.

Ali bi kmetovalec še druge račune pri svojem poslovanju izpeljevati moral? O gotovo! On bi moral vse na tanko zapisovati in preračunati, kedar denar posojuje ali na posodo zemlje, da ne postanejo prepri z dolžniki ali upniki zaradi obresti, kar se v veliko kvar dotičnikom večkrat pripeti. Napredni kmetovalec bi tudi moral vsikdar na tanko znati, kolike velikosti je ves njegov grunt in koliko kvadratne površine imajo posamezna njegova zemljišča. V ta namen bi se moral spoznati na planu svojega grunta in imeti izpisek iz katastra, kakor to tudi večkrat pri razumnejših kmetih nahajamo. K temu spada tudi znanje, kako se zemljišča merijo, kar pri manjših kosovih na ravnem ni težko, vsaj onemu ne, ki se je nekoliko z vspeliom učil v novejši dobro urejeni šoli. Sedaj, ko je povsodi občno veljavna mera le nova meterska mera, mora znati kmetovalec iz stare na novo mero vse preračunati, pri čemur mu na pomoč pridejo obilne knjižice v tej stroki, ki se dobé zelo po nizki ceni.*) Torej naj tudi velikost svojih zemljišč v novi meri izrazi znati. Ali ima kmet od tega kaj haska, ako svoja zemljišča premeriti zna? Kako pa! Kedar kos zemljišča proda, lahko ga prej sam premeri, in ni mu treba dragih „geometrov“ plačati, pa vendar zna po velikosti primerno ceno narediti. Enako ima od tega znanja korist, ako zemljišče kupi. Velike vrednosti je znanje o meritvi polja pri zloževanju zemljišč, katero je vsega priporočevanja vredno, dasiravno je težko izpeljivo. Kaj bi še moral kmet preračunati znati? Zelo koristno je za vsakega, kateri les kupuje ali prodaja, da zna preračunati kubični obsežek brunom (tramam), hlodom (okroglim), deskam (blanjam), kar ni čisto nobena umetnost in se vsakemu učencu višjih razredov (oddelkov) lahko dopové. Kako zelo lahko opehari trgovec z lesom kmeta, ako kubičnega obsežka hlodom, katere proda, preračunati ne zna! Ravno tako je vsa-

kemu mizarju, tesarju in drugim rokodelcem potrebno, da se v teh računih razumó, da znajo koliko lesa (desk, tramov, hlodov) so za to ali to porabili. Vsak kmetovalec, kateri stavi nova poslopja, mora razne reči najprej preračunati, n. pr. kedar stavi hleve (štale), mora premisliti, za koliko živine, konj, volov, krav naj bo prostora; kajti tudi živina ne sme biti na prenatemnem. Pravijo, da bi za vsakega konja moralo 130 □' (kvadratnih čevljev) prostora biti, a za vola 85 □'. Kedar bi delal kmetovalec „jamo za goj“, katere se že celo pogreša, zlasti pravilne, moral bi tudi preračunati, koliko gnoja dobiva od svoje živine v enem tednu ali mesecu, in koliko torej v celem letu. Potrebno je, da kmet naprej preračuni, koliko bodo zidovja novih poslopij, če jih ima staviti, obsegala kubičnih metrov, da ve potem, kedar zna, koliko opeke gre na en kubični meter, za vse zidovje potrebno število opeke naročiti.

Pa še več drugih reči bi moral previdni kmetovalec preračunjevati, n. pr. koliko ima s kravami stroškov, pa koliko mu dajo koristi v mleku, ali maslu ali siru, koliko v gnoju itd. Kedar živino prodaja, naj zopet pazi, da je ne oddá pod ceno. Dobro je, da se živinče prej zvaga, ali pa pri priliki njena teža določi. Več načinov je, kako se teža pri priliki zračni. Eden način je ta, da se zmeri koliko palcev (colov) obsega živina ob prsah za prednjimi nogami in koliko od najvišje točke na hrbtu do korenine repa. Obseg od spredaj se množi med seboj in potem z dolgotjostjo po hrbtu. Ta množek se potem razdeli s 375. Dobljen kvocijent pové težkost živali v funtih. Predaleč bi začel, ako bi hotel vse različne račune tu navajati, kakoršne bi moral razumni kmetovalec delati. Navedel sem jih od najmenitnejših samo nekaj tako rekoč v ta namen, da bi se važnost računov enkrat spoznala ter se po tem ravnalo. Pomisliti je treba kmetovalcem, da oni niso v najboljšem položaju. Dognana je po izkušnjah in računih resnica, da kmet samo tedaj izhajati more brez delanja dolgov, ako pridno dela in varčno živi. Pod besedo pridno naj se razumi: z lastnimi rokami in z rokami svojih otrok. Kdor bode obilo poslov (družine) najemal, sam pa počival, temu se račun gledé stroškov in dohodkov ne bo ujemal. Varčno živeti pa se reče z drugimi besedami, na to vsikdar gledati, da stroški dohodkov ne presegajo. Razumni kmetovalci so preračunili, da vse dohodke grunta požró navadno stroški, ako se k stroškom računí: obresti od denarja, s katerim je n. pr. grunt se nakupil, obresti od kapitala, ki se potrebuje za nakup živine, orodja, semena; ako se računijo plačila družini, davek, zavarovalnina, živež in drugi stroški. Po tem takem je razvidno in tudi po skušnjah dokazano, da kdor ima ves grunt tako zadolžen, kolikor je grunt vreden, ne more izhajati, ako se dalje z njim trudi, ne dela za lastno korist. In kdor grunt obdeluje s ptujimi močmi, katere mora plačevati, ta dobiva

*) Taka obširna knjižica je n. pr. „Nauk o desetnih razlomkih“, 90 natančnih primerjalnic dosedaj v Avstriji v rabi bivših mer in vag in metrične mere in vage. Sestavil J. Žnidaršič. 1875. — Dobiva se v J. M. Pajkovi tiskarni v Mariboru po 35 kr. Op. Ured.

le obresti (po 4%—6%) od onega kapitala, ki je enak vrednosti grunta. Le kdor se na pododvanem, nezadolženem z božjo pomočjo in božjim blagoslovom in lastnimi rokami in lastnimi otroci trudi, le temu se premoženje množi. — Na vse te sklepe se je došlo s preračunjevanjem, katero naj bo še enkrat priporočeno zlasti tistim, ki so si v šoli prisvojili za to potrebno podlogo. Drugi stariši pa naj gledajo, da si pa njihovi otroci dobro v računstvu izurijo. Gospodje učitelji naj pa v šoli ozir jemljejo posebno na gospodarstvene račune, zlasti pri učencih višjih oddelkov in razredov. To storite iz domoljubja, a tudi zaradi dotičnih postav in ukazov, ki na večjih mestih to željo izrazujejo. I. Lapajne.

Koristnost škvorcev.

M. Kder škvorci po njivah in travnikih stikavajo, tam je za kobilice, polži, gosenice in drugi škodljivi mrčes dobro postreženo. Dostikrat škvorci naj rajši lovijo slinave polže po deteljah in žitnih njivah. Dostikrat zahajajo škvorci tudi v kraje, v katerih ne gnjezdijo, posebno radi se zaletavajo v take kraje, v katerih so stoječe vode. V gostem tratju takih vod jih je zvečer včasih vse živo in glasno žlobodranje in čivkanje se razlega daleč okrog noter do temne noči, dokler da drobni žlobodravci trudni ne zaspó! Radi se pridružujejo večim pticam zlasti vranam. Konec septembra se stari škvorci še enkrat k svojim gnjezdom povrnejo in konec oktobra navadno zapusté svoje rojstne kraje. Kakor je naravoznanec Levz prerajtal, potrebuje jedna rodovina škvorcev na dan poprek okoli 364 mastnih polžev, tako, da že malo število teh požrešnih ptičev zadostuje, da kako polje do čistega tega nadležnega mrčesja oberó. Toraj ni prav, da sem ter tje škvorce preganjajo marveč bi bilo bolj prav jim pogosto valivnih skrinjic ali škatelj nastavljati, da bi se te koristne ptičke še bolj vdomačile. Pa niso samo koristne, tudi kratkočasne so prek vse mere. Kako je vse živo pod drevsom, na katerem ste se dve ali tri rodovine teh živih in prijaznih spakodrevcev naselile!?

Menjava krme.

M. Kedar se živini krma menja, posebno mlečni živini, se dostikrat narejajo pogreški, o katerih v sledečih vrsticah natančneje govoriti hočemo. Vsaka spremena v krmi se sme le z največo sprevidnostjo in skrbnostjo in le prav polagoma goditi, ker je vsaka spremena v krmi živini zelo na kvar in škodljiva. Celó prestop od slabejše krme k boljši in močnejši, bolj redivni, zmanjša živini vsaj na nekaj časa telesno težo in pa naredi, da začne manj mleka imeti. Sledeči primerleži to resnico jasno kažejo. Dva 2¹/₂ letna vola sta dobivala poleg ³/₄ kila zmlete repične prge ¹/₂ kila sena in 2¹/₂ kila slame, 21 kilov bele pese, ki se je pozneje z 10³/₄ kilo krompirja nadomestila, druga

krma pa je jednaka ostala. Vola sta z dnevom spremenjene krme vedno bolj na teži pozgubljala in sta še le prav polagoma začela zopet gori jemati in sicer tako, da je jeden vol po sedem, drugi še le po 12. dneh svojo prejšnjo težo zopet dosegel, katero je na dan spremenjene krme še imel.

M. Dobro sredstvo proti ozeblini. Kdor si noge ali roke ozebe, naj si ozebljeni ud v repni vodi tako vroče, kakor jo le more prenašati moči, umivlje t. j. v vodi, v kateri se je bela repa bodi si za živino ali za ljudi kuhala. Ko si je ud že dobro namakal, se do suhega obriše in z strdjo obeže t. j. strd se namaže na platneno cunjico in ta na ozebljeni ud položi. To je pomoček, ki si ga vsakdo tudi najrevnejši more priskrbeti.

Tržna novost. Več časa že leze cena zrnja nazaj in nekateri sklepajo iz tega, kar se po drugod godi, da bo še bolj pala. V južni Nemčiji peša kupčija z zrnjem, letina je bila boljša, kakor so sprva mislili; tudi dobaja iz Ruskega vedno več zrnja; iz Besarabije, Podoljskega, Kersona vvažajo težko rudečo pšenico, iz Kijeva in Volhinije pa ležišo belo; sicer se vvažata nekaj zrnja tudi iz Ogrskega, a blizu ne toliko, kakor iz Ruskega. Razun tega so po Rajnu na vzgor do Manheima pripeljale prve 3 ameriške ladije prav lepe pšenice, na poti je še veliko ladij, ker je lani v Ameriki pšenica obrodila, da nihče ne pomni kaj enakega. Največ pšenice iz Amerike se bo pa pripeljalo k nam v Evropo meseca aprila in maja. To pa utegne ceno pšenici še bolj znižati, kar našim kmetom, ki so z velikimi dačami obloženi, gotovo ne bo ljubo.

Sadjerejstva, ki je tolike koristi na mnogo strani, so se kmetje slov. graškega okraja začeli marljivo poprijemati. Tamošnji posestnik g. Paul Prednik v Lehnju je samo letošnjo jesen predal črez 300 drevesc in jih ima za spomlad še toliko pripravljenih zraven 4000 požlahtnjenih divjakov in 10.000 po 1—4 leta starih drevesc! To je veselo in hvale vredno! G. Prednik priporoča tudi plitvo saditev!

Konjerejska komisija bo žrebce ogledovala in delila dovoljenja ali licencije za njih spuščanje l. 1878. in sicer 14. januarja v Mariboru, 15. jan. v Celju, 16. jan. v Mozirju, 17. jan. v Sevnici, 18. jan. v Ormužu in 19. jan. v Čmureku.

Sejmovi na Štajerskem. 17. jan. Kapela pri Brežicah; sv. Peter pri Radgoni; Petrovče pri Celju.

Dopisi.

Iz Ljutomerske okolice. Lani 27. dec. je imel naš narodni okrajni zastop svoj edini letošnji občni zbor, kateri se je posebno v enem sklepu